

Diriliş Saati Söyleşi – Muharrem Balcı

Diriliş Saati Dergisi. Eylül Ekim 2017, Sayı: 35

- Akif ağabeyle ilk karşılaşmanız ve tanışmanız nasıl oldu?

Tarihini tam olarak hatırlamıyorum ancak Akif Emre’yi üniversite öğrencilik yıllarımdan tanırım. Tabii ki o tarihlerde fazlaca bir arada olmadık. Genç bir gazeteci olarak Afganistan, Pakistan vb. yerleri İslam coğrafyasında gezip gördüklerini anlatımlarından bilirdik. Son derece disiplinli okumaları olan, sistemli düşünce sahibi, çalışkan bir Müslüman aydın kardeşimizdi.

- Akif ağabeyle dostluğunuz nasıl devam etti?

1988’de Yöneliş Yayınları’nı kurmuştuk. Yayınevi çevresinde, bugünün entelektüelleri olarak bilinen birçok insan Yöneliş İstişare Heyeti’nde idi. Akif de bunlardan biri idi. Dolayısıyla ayda bir istişarelerde görüşür, paylaşımlar yapardık. Akif bu istişare toplantılarımızda, gündem konusunu önceden hazırlayıp kısaca sunum yapan, görüş ve tartışmalara yön veren arkadaşlarımızdan biri idi. Sonraki yıllarda, yani Yöneliş’in 2002’de kapatılmasından sonra dostluklarımız şahsen devam etti. Periyodik olarak toplandığımız bir başka entelektüel toplantımız vardı. Orada da görüşmelerimiz, paylaşımlarımız oldu. Şahsi görüşmelerimiz ise vefatına kadar genellikle benim Büromda, kahvaltı veya öğle yemeklerinde buluşmalar şeklinde oldu.

- Bir insanın doğruluğunu güç ile olan ilişkisi belirler diyorsunuz. Bu bağlamda Akif ağabey ve güç ilişkisi hakkında neler söylersiniz?

Rahmetli Akif, birçok akranı ve meslektaşından apayrı bir düşünce ve yaşam pratiğine sahipti. Devlette hiçbir görev almadı ve teklifleri de sürekli geri çevirirdi. Aramızdaki düstur, “**Devletin ille de yanında veya karşısında olmak gerekmez, uzağında da olunur**” olarak belirlenmişti. Bu kapsamda sivil toplum kuruluşları için de bu düsturu benimser, tavsiye ederdik. Ancak bu düstura sahip STK’nın bir elin 5 parmağını geçmediğini de tespit ederdik. Gazeteciliği öğrettiği arkadaşları, gençleri bu anlamda genellikle sınıfta çıkmışlardı. 1990 model arabası ile ahirete göçtü. Bu bile çok şey anlatır Akif hakkında. Devletle ilişkilerinde haksız kazanç ve yetim hakkı yemenin ağır vebalinden bahseder, “**Hak etmek, pay kapmak değildir**” (http://www.muharrembalci.com/hukukdunyasi/Akif_Emre/658.pdf) derdi.

Bu bağlamda, Akif’in güç/iktidar ilişkilerinde “**Bir insanın doğruluğunu güç ile ilişkileri belirler**” (<http://www.muharrembalci.com/ornekkisi/akifemre/67.pdf>) düsturu anlamlı olduğu kadar, bu duruşu ile çağdaşlarına ve gelecekteki takipçilerine önemli bir miras bıraktığını söyleyebilirim.

- **Muharrem Balcı için Akif Emre demek ne demek?**

Benim için Akif Emre, herkes gibi ölümlü bir varlık olduğu kadar, yokluğu ile yeri doldurulamayacak bir insan. Sağlığında birçok dostunun, Akif ile görüşmesinden “**vicdan temizliği**” yaptıklarının şahidiyim. Akif Emre gibi düşünemeyen veya düşünüp de yaşamayan, doğruları söylemekten korkan veya sövgü edebiyatının ötesine geçemeyenler, Akif Emre ile görüşmelerinden veya okudukları yazılarından bir vicdan temizliği yapmış olarak ayrılırlardı. Şimdi bu dostları için böylesi bir vicdan temizliği makamı yitirilmiş oldu. Akif, zaman zaman bu vicdan temizleyicilerinden rahatsızlığını dile getirirdi. Karşılıklı konuşmalarımızda isim vermesek bile kim oldukları noktasında ikimizin de kimleri kastettiğimizi anladığımızı bilirdik. Bu haliyle Akif, insanların arkasından konuşmak ve yazmak yerine ilkesel düşünür, ilkesel yaşar, dedikodu etmez, eğitici - öğretici olurdu. Siyaset ve iktidarla ilgili eleştiri ve çözümlerinde dengeli davranır, hakaret etmez, yol gösterirdi. 15 Temmuz’da yaşadığımız hain kalkışma ve işgali yorumlayan birçok meslektaşına ders verir gibi, “Darbeye Direnmenin Sosyolojisi”ni (http://www.muhammedbalci.com/hukukdunyasi/Akif_Emre/673.pdf) anlatmış, hatta öğretmiş, işgale direnişte meydana dökülenlerin sergilediği tavrın öfkeden çok ülkesiyle kurduğu aidiyetin yansıması olduğunu belletmiştir. Siyasi tercihlerden tartışmalardan, iktidar uygulamalarından bağımsız yeni bir oluşumun tezahürünü işaret etmiş, gerçek bir toplumbilimci olarak ders anlatmıştır. Bu anlamıyla Akif Emre’nin yerini dolduracak, Akif’in bir **Müslüman aydın** duruşunu devam ettirebilecek kimse an itibariyle maalesef yok, üzüntüm bundandır.

Bir başka yönüyle Akif, bize dünyayı, özellikle de İslam dünyasını Kâtip Çelebi ve İbni Batuta’dan sonra anlatan, gösteren yegâne insandır. Bir coğrafya öğretmeninden, bir seyyahattan öte, “**idrak ettiren**”di. Afrika’da bir “**Altın Yolu**”nun¹ varlığını, “**Reconquista**”yı², “**Moriskolar**”ı³ bize öğreten yegâne aydın Müslüman Akif idi. Bir Ümmetin hafızası idi ve paylaşmayı en güzeliyle yaptı. Üzüntümün bir diğer nedeni de budur. Artık bunları araştırıp ortaya çıkaracak bir başka Akif’i bekleyeceğiz. **Beklemek, umursamaktır, ancak kemirgendir.** Yapamazsanız, yapmanın koşullarını üretmezseniz vicdanınızdan kemirirsiniz. Kemiriyoruz şimdilerde.

Akif Emre, “**kalplere yeni fetihlerin, fikirlere yeni adreslerin gerekliliğini**” anlatan önemli bir fikir adamıdır. Fikir ve düşünce ufkumuzun sürekli yenilenme gerekliliğinden, yeni adreslerin eski adreslerin tarifıyla bulunabileceğinden, aksi durumda çıkmaz

¹ Genç Hukukçular Hukuk Okumaları Grubu’nda “Üç Tarzı Tasavvur” başlıklı sunumunda, İbni Batuta’nın Afrika’da Mali civarında altın ticareti için bir Altın Yolu’ndan bahsettiğini aktarmıştı. Bkz: http://www.muhammedbalci.com/hukukdunyasi/Akif_Emre/686.pdf

² Akif Emre: Allah Müslümanlığımızı İdrak Etmeyi Nasip Etsin!” Söyleşi: İsmail KILIÇARSLAN <http://www.muhammedbalci.com/ornekkisi/akifemre/127.pdf>

³ <http://www.yenisafak.com/yazarlar/akifemre/yahudiler-moriskolar-ve-ispanyol-adaleti--50404>
<https://www.youtube.com/watch?v=wMnvGKtROMA>

sokakların karanlık dehlizlerinde kaybolma riskinden bahsedirdi. Elinde adres yoktu, ama adresleri kendisi bulup çıkarıyordu. **“Bir gün bütün gemileri yaksak ulaşacağımız yere dair elimizde hangi adres kalacak?”** diye soruyor, **“Tarık bunun cevabını biliyordu. Elinde bir adres yoktu ama adresleri kendisi yazacaktı. Beklentisi yoktu, tek hedefi ayak bastığı toprak parçasını adres defterine ekleyebilmektir”** diyordu. Tarık gibi kıtaları arşınlamış, İslam Coğrafyasını dolaşmış, bir ayağını pergelin ucu gibi Anadolu’ya çakmış, diğer ayağı ile tüm İslam Coğrafyasını taramış, adresler bulmuş, yeni adresler, yeni heyecanlar göstermiştir. Bir yandan da, Müslüman aydınların bir akıl tutulması çağına doğru yelken açtığını, adresleri denize attıklarını, kitaplarını yaktıklarını söylüyordu. (http://www.muharrembalci.com/hukukdunyasi/Akif_Emre/659.pdf) Varlığında dehlizlere tahammül edemezken şimdi fenersiz kaldığımızın resmidir.

Yine bir başka yönüyle, Akif, bir hukukçu olmamakla birlikte, Genç Hukukçularına Hoca olarak takdim ettiğim yegâne fikir ve eylem adamlarından biri idi. Seminer, konferans türü hitabı sevmeyen ancak gençlerle biraya gelmeyi hep arzu eden biri olarak Akif Emre’nin Genç Hukukçular üzerinde fikri emeği büyüktür. Yukarıda bahsini ettiğim Altın Yol’u, gerçekten bir İslam medeniyetinin var olup olmadığını, devam edip etmediğini, coğrafi derinliği, toplum unsurunu anlatmıştı. İslam medeniyeti eğer bir kalp ise bütün bu referans sistemleriyle, temellerini oluşturan değer yargılarıyla kanını pompalamaya devam ettiğini, kalbin hala canlı olduğunu derste “Üç Tarzı Tasavvur” başlığı ile en veciz haliyle bize anlatmıştı. (http://www.muharrembalci.com/hukukdunyasi/Akif_Emre/686.pdf) Bu Altın Yol’dan sadece Akif gibi İbni Batuta’yı iyi okuyanların haberdar olabileceğini de belirtmeliyim. Aramızdan ayrılışı, bizim için ulaşılması zor bilgilerin kaynağı olması bakımından da bir başka üzüntü sebebidir.

Âkif, yegâne güç sahibi, Sübhan olan Allah’a şartsız, kayıtsız teslim olmuş bir aydındır. Akif’in bizim aramızdaki kıymet-i harbiyesinin altında yatan önemli bir nedendir bu. Üstelik “Ey teslimiyet, senin adın İslam’dır” diyen Aliya İzzetbegoviç’i bize tanıtan, anlatan, resmeden yegâne düşünür ve aktarımcıdır.

Akif Emre külliyyatını ve dostlarının bir çırpıda Akif Emre ile ilgili yazdığı 74 makaleyi web sayfamaya koydum. Bu bile Akif Emre’nin ne kadar sevildiğinin önemli kanıtıdır. Akif’e bu sevgi bir bakıma, Onun bize miras bıraktığı “İslamcılık”la da ilgilidir. Nitekim **“İslamcılık öldü demek bunun temel rüknünden biri olan İslam dayanışması idealinin yıkılması demektir; bu imkânın Müslümanların elinden alınmasıyla eşdeğerdir”** http://www.muharrembalci.com/hukukdunyasi/Akif_Emre/662.pdf derken, bugünkü entelektüel aykırılıkların ne derece bir travmaya sebep olacağını bize anlatarak gitti aramızdan. Üzüntümün bir nedeni de budur.

Akif, Müslüman'ca düşünen Müslüman'ca hayata bakan, Müslüman'ca yaşayan biri idi. Öğrencilerine Müslüman'ı, **yeryüzünde işgal ettiği yerin bilincinde olan kişi** olarak öğretmişti. Ben de Genç Hukukçularımıza, **Neden Buradayız?**'in cevabını ararken, Müslüman Hukukçunun kendini tanıtırken, **“Dünyanın İslam coğrafyasında, İslam coğrafyasının Ortadoğu'sunda, Ortadoğu'nun Türkiye'sinde, Türkiye'nin İstanbul'unda vb.”** tanımlamalarını Akif'le birlikte oluşturduğumuz bilinçle incelemiştik. (<http://www.muhammedbalci.com/yayinlar/kitaplar/166.pdf>) Şimdi bu tür açıklamaları yapabileceğimiz bir Akif'in olmamasıdır bizleri üzen.

Müslüman ölüm/ler/e parçalanmaz, parçalanmamalı. Ancak, tabii ki bunun için ölen/ler/in bıraktığı miras önemlidir. Bir dergiye verdiğim söyleşide⁴ şunları söylemişim ki hala geçerlidir:

“Akif, hepimizi kışkandırdı. Şimdi ellerimiz başımızın arasında, Hakk'tan yana taraf olmanın öğretisini ve pratiğini nasıl oluşturacağımızın derdindeyiz. Akif'ler, bizim tarihi gerçekliğimizin gelecek tasavvurları oluyor. Bundandır ölümlere parçalanmayışımız. Bunca hüsn-ü şahadet kaç mümine nasip olur. Huzurun arasına bizleri de kat Akif kardeşim.”

Yine bu yüzdendir ki, söyleşinin başlığını **Âlimin Ölümü her zaman âlemin ölümü değilmiş** olarak koymuştuk.

Allah'tan niyazımdır ki:

“Ölümlerine parçalanmayacağımız öncülerimiz olsun”.

Yıllardır öğrencilerime söylediğim⁵ sözle bitireyim:

“Hepimizin bir şehidi olsun”

⁴ <http://www.muhammedbalci.com/ornekkisi/akifemre/65.pdf>

⁵ http://www.muhammedbalci.com/yayinlarx.php?dosya_adi=167